

**Mykola Skopen, PhD in Economics Sciences,
Associate Professor**
Liudmyla Krasavtseva, PhD in Public Administration
**Oleksandr Budya, PhD in Technical Sciences,
Associate Professor**
*Kyiv Vocational College of Tourism and Hospitality
Kyiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-242-5-15>

INDEX ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF TOURIST ACTIVITIES IN UKRAINE

ІНДЕКСНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В багатьох літературних джерелах із статистичних досліджень достатньо добре розглянуто теоретичні положення і практика проведення індексного методу аналізу, в тому числі і в готельному бізнесі [3; 4 та ін.], проведено аналіз туристичних підприємств та динаміки туристичних потоків [1 та ін.]. Однак, жодне видання не дає відповіді, яким чином можна провести індексний аналіз динаміки туристичної діяльності в Україні з визначенням впливу кількості обслугованих туристів та вартості наданих послуг на їх обсяги. Саме це і пропонується на розгляд на платформі застосунку Excel.

Для проведення індексного аналізу обчислюються та використовуються наступні показники:

- q – кількість обслугованих туристів;
- pq – обсяг наданих послуг;
- p – середня вартість наданих послуг туристу (визначена як відношення pq/q);
- I_{pq} – загальний індекс обсягу наданих послуг, який є співвідношенням обсягу наданих послуг звітного періоду в поточних цінах ($\sum p_1q_1$) і обсягу наданих послуг базисного періоду в базисних цінах ($\sum p_0q_0$), що характеризує у скільки разів обсяг звітного періоду збільшився або зменшився порівняно з базисним;
- p_0q_1 – вираз для обчислення значень I_q та I_p , де 0 – минулий рік, 1 – звітний рік;
- D_{pq} – абсолютний приріст обсягу обчислюється з формулою
- $\sum p_1q_1 - \sum p_0q_0$;

– I_q – загальний індекс фізичного обсягу обчислюються за формулою $\frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0}$ і показує зміну обсягу у звітному періоді за

рахунок зміни кількості обслугованих туристів;

– D_q – абсолютний приріст обсягу за рахунок зміни кількості обслугованих туристів обчислюється за формулою $\sum p_0 q_1 - \sum p_0 q_0$;

– I_p – загальний індекс вартості наданих послуг обчислюється за формулою $\frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$ і показує зміну обсягу у звітному періоді за

рахунок за рахунок зміни цін на послуги;

– D_p – абсолютний приріст обсягу за рахунок зміни вартості наданих послуг обчислюється за формулою $\sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_1$;

– $=I_q * I_p$ – контроль загального індексу обсягу наданих послуг;

– $=D_q + D_p$ – контроль абсолютного приросту обсягу наданих послуг.

Враховуючи офіційні статистичні дані згідно [2; 5] (табл. 1) можна представити загальну динаміку основних показників туристичної діяльності в Україні (рис. 1). Тут, як видно, у період військової загрози з боку Росії та її нападу (2012–2014 роки) почався різкий спад туристичної діяльності. Після деякої стабілізації дій та спокою на фронті, активізувалась діяльність туроператорів та турагенств, що забезпечило зростання обсягів наданих послуг (рис. 1). Однак, починаючи з 2020 року туристична діяльність погіршилась, оскільки знову з'явилась військова загроза з боку Росії, що і підтвердилось 24 лютого 2022 року.

Цікаво те, що такий загальний аналіз динаміки практично не дає можливості визначення одночасного впливу показників q та p на результати туристичної діяльності pq , тобто не дає відповіді за рахунок чого збільшився або зменшився обсяг наданих послуг. Безумовно, така ситуація обумовлює проведення індексного аналізу.

Індексний аналіз здійснюється в наступному порядку (табл. 2).

– обчислюються загальні (агрегатні) індекси: I_{pq} , I_q , I_p . Для розрахунку останніх двох індексів додатково обчислюється вираз pq_1 ;

– обчислюються абсолютні прирости: D_{pq} , D_q , D_p ;

– здійснюється контроль правильності виконаних обчислень, відповідно, загального індексу обсягу наданих послуг ($=I_q * I_p$) та абсолютного приросту обсягу наданих послуг ($=D_q + D_p$);

– аналіз отриманих результатів для прийняття подальших управлінських рішень.

Таблиця 1

**Статистичні дані туристичної діяльності в Україні
за період 2010–2020 роки згідно**

Рік	Кількість суб'єктів туристичної діяльності, од.	Кількість обслужованих туристів (q)	Обсяг наданих послуг, тис. грн (pq)	Середня вартість наданих послуг туристу, грн (p)
2010 (база)	5010	2280757	4112445,9	1803,1
2011	4389	2199977	4562989,9	2074,1
2012	4894	3000696	5820823,9	1939,8
2013	5234	3454316	5910405,2	1711,0
2014	3736	2425089	4163438,1	1716,8
2015	3047	2019576	5010518,3	2481,0
2016	3355	2549606	6321639,7	2479,5
2017	3300	2766821	7680605,9	2776,0
2018	4094	4481502	10778299,2	2405,1
2019	4441	6045257	14302084,0	2365,8
2020	3867	2360278	7232561,7	3064,3

Джерело: [2; 5]

Таблиця 2

Індексний аналіз динаміки туристичної діяльності України

Рік	I_{pq}	pq_{q1}	D_{pq}	I_q	D_q	I_p	D_p	$I_q * I_p$	$D_q + D_p$
2011	1,11	3966791	450544	0,96	-145654,9	1,15	596198,9	1,11	450544
2012	1,28	6223768	1257834	1,36	1660777,7	0,94	-402943,7	1,28	1257834
2013	1,02	6700767	89581	1,15	879943,2	0,88	-790361,9	1,02	89581
2014	0,70	4149377	-1746967	0,70	-1761028,4	1,003	14061,3	0,70	-1746967
2015	1,20	3467246	847080	0,83	-696192,3	1,45	1543272,5	1,20	847080
2016	1,26	6325510	1311121	1,26	1314991,4	0,99	-3870,0	1,26	1311121
2017	1,21	6860215	1358966	1,09	538575,4	1,12	820390,8	1,21	1358966
2018	1,40	12440505	3097693	1,62	4759899,2	0,87	-1662205,9	1,40	3097693
2019	1,33	14539230	3523785	1,35	3760930,9	0,98	-237146,1	1,33	3523785
2020	0,51	5584030	-7069522	0,39	-8718054,4	1,30	1648532,1	0,51	-7069522

Графічно проведений індексний аналіз туристичної діяльності в Україні наглядно показує вплив зміни кількості туристів та вартості наданих послуг на їх загальний обсяг (рис. 2). Наприклад, у 2014 році різке зменшення обсягу наданих послуг (на -1746967 тис. грн) у порівнянні з минулим роком було обумовлено загальним зниженням кількості туристів на 30%, що негативно позначилося на обороті

надання послуг і зменшило обсяг на -1761028,4 тис. грн. При цьому було незначне зростання обсягів (на 0,3% або 14061,3 тис. грн) за рахунок підняття суб'єктами туристичної діяльності вартості наданих послуг.

Рис. 1. Динаміка основних показників туристичної діяльності в Україні

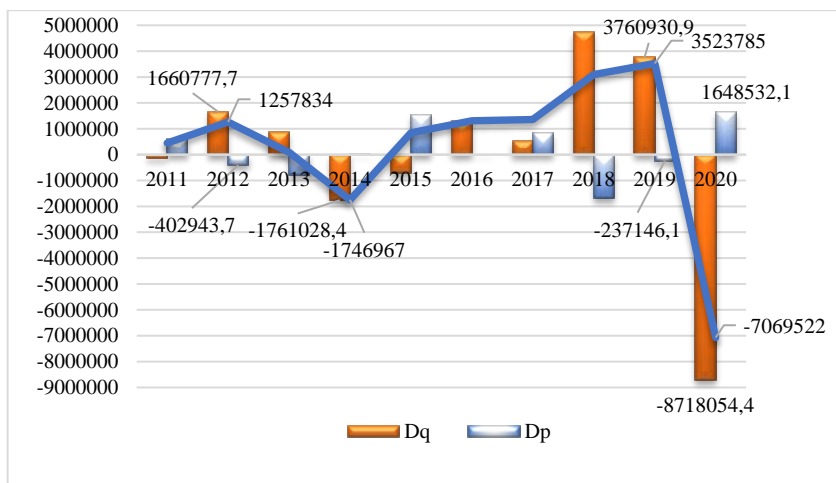

Рис. 2. Динаміка приросту обсягу за рахунок зміни кількості туристів та вартості наданих послуг

Безумовно, наведений вище підхід до проведення індексного аналізу динаміки туристичної діяльності в Україні дозволяє підвищити якість вивчення економіки туризму. Його можна рекомендувати для використання в практичній діяльності органів державної статистики, а також в навчальному процесі.

Література:

1. Джинджоян В. В. Аналіз туристичних підприємств України в контексті реалізації соціальних функцій. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7897> (дата звернення: 11.09.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.75.
2. Державна служба статистики України. Київ: 2020. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm (дата звернення: 11.09.2022).
3. Підгорний А. З., Милашко О. Г. Статистика туризму: Навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, ротапринт, 2014. 204 с.
4. Скопень М. М., Красавцева Л. Ю. Один із підходів до проведення індексного аналізу в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку"*: Збірник наукових праць. Випуск 57. Переяслав-Хмельницький : 2020. С. 30–34.
5. Туристичний барометр України 2020. Київ : ГС "НТОУ": 2021. URL: https://www.ntoukraine.org/nsts_analytics_ua.html (дата звернення: 11.09.2022).